نگاه

سازمان ملل، آمریکا و وضعیت بیت‌المقدس

کوروش احمدی . تحلیلگر بین‌الملل

● در پی توسل دولت دونالد ترامپ به وتو پیش‌نویسی در شورای امنیت که با هدف رد و نفی شناسایی بیت‌المقدس به عنوان پایتخت اسرائیل صورت گرفته بود، سازمان همکاری‌های اسلامی و اتحادیه عرب خواستار آن شده‌اند که مجمع عمومی سازمان ملل در چارچوب قطع‌نامه «اتحاد برای صلح» دراین‌باره اقدام کند. نماینده فلسطین در سازمان ملل حتی قبل از نشست شورای امنیت با پیش‌بینی این وتو، در مصاحبه‌ای از گزینه رجوع به مجمع در صورت توسل آمریکا به وتو سخن گفته بود. چنین اقدامی از سوی مجمع عمومی فقط می‌تواند در چارچوب قطع‌نامه مذکور صورت گیرد، چراکه در غیر این صورت، مسائل مربوط به صلح و امنیت بین‌المللی در حیطه صلاحیت شورای امنیت است و مطابق ماده ۱۲ منشور، مادام که شورای امنیت موضوعی را تحت بررسی دارد، مجمع عمومی نمی‌تواند توصیه‌ای در ارتباط با آن موضوع ارائه کند. مطابق قطع‌نامه «اتحاد برای صلح» در شرایطی که شورای امنیت به علت استفاده اعضای دائمی از عمل به وظایف خود برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی ناتوان شود، مجمع عمومی می‌تواند در ارتباط با مسئله مربوطه اقدام کند. این قطع‌نامه به ابتکار دول غربی در سال ۱۹۵۰ و بعد از اینکه توسل پی‌درپی شوروی به وتو کار شورای امنیت را مختل کرده بود، از تصویب مجمع عمومی گذشت. اما بعدا با تغییر ترکیب مجمع عمومی در پی جنبش‌های ضداستعماری به حربه‌ای در دست مخالفان غرب تبدیل شد؛ ازجمله بارها در پی وتوهای آمریکا در شورای امنیت، از این سازوکار برای دفاع از حقوق مردم فلسطین استفاده شده است. البته چون مطابق ماده ۱۸ منشور تصمیمات مجمع در مورد صلح و امنیت بین‌المللی در زمره «مسائل مهم» تلقی می‌شود، این تصمیمات باید با دوسوم آرا اتخاذ شود. فلسطینی‌ها در دهه ۱۹۹۰ و در پی شهرک‌سازی‌های اسرائیل در جنوب بیت‌المقدس و توسل آمریکا به وتو در شورا، به قطع‌نامه اتحاد برای صلح و «نشست ویژه اضطراری» مجمع عمومی در چارچوب آن متوسل شدند و هر بار این نشست را صرفا به حال تعلیق درآوردند.

مصوبه مجمع عمومی دراین‌باره اگرچه فاقد ضمانت اجراست، اما هم از نظر حقوقی و هم از نظر سیاسی و نیز نمادین حائز اهمیت بسیار است. نشست مجمع عمومی در این مورد می‌تواند یادآور نشست مجمع در ۲۰۱۲ باشد که در آن، مجمع با ۱۳۸ رأی مثبت در برابر ۹ رأی منفی (آمریکا، اسرائیل و ...) به عضویت فلسطین در سازمان ملل رأی داد. باتوجه به آنکه آن رأی‌گیری در دولت اوباما که مواضع منطقی‌تری داشت، صورت گرفت، انتظار می‌رود این‌بار جامعه بین‌المللی از این فرصت با جدیت بیشتری برای به نمایش‌گذاشتن انزوای دولت ترامپ استفاده کند و یک بار دیگر در داخل و خارج آمریکا مشخص شود که با وجود شعارهای انتخاباتی ترامپ، دولت او نه‌تنها آمریکا را «یک بار دیگر به کشوری بزرگ» تبدیل نکرده، بلکه اسباب انزوای آن را در سطح بین‌المللی نیز فراهم کرده است.

توسل آمریکا به وتو در شورای امنیت که امکان رجوع به مجمع عمومی را فراهم کرد، خود به شکلی بارز انزوای آمریکا دراین‌باره را به نمایش گذاشت. متحدان و دوستان آمریکا مانند انگلیس، فرانسه، ایتالیا، سوئد، ژاپن و اوکراین که عضو شورای امنیت هستند، به پیش‌نویس مربوطه که شناسایی قدس به‌عنوان پایتخت اسرائیل از سوی ترامپ را رد می‌کرد، رأی مثبت دادند. مصر که به هر حال از دوستان منطقه‌ای آمریکا محسوب می‌شود، پیش‌نویس این قطع‌نامه را تهیه و ارائه کرده بود. اگرچه این دوستان آمریکا خواستار آن شده بودند تا به‌صراحت نام آمریکا در پیش‌نویس ذکر نشود، اما نشانی‌ها در متن کاملا رسا بود؛ ازجمله اینکه در آن نسبت به «تصمیمات اخیر راجع به وضعیت بیت‌المقدس» ابراز «تأسف عمیق» شده و اضافه شده بود که «هر تصمیم و اقدامی که خصلت، موقعیت و ترکیب جمعیتی بیت‌المقدس را تغییر دهد، دارای هیچ اثر حقوقی نبوده و کان‌لم‌یکن تلقی می‌شود و باید مطابق قطع‌نامه‌های پیشین شورای امنیت باطل اعلام شوند». این پیش‌نویس همچنین از همه کشورها می‌خواست که از استقرار نمایندگی‌های دیپلماتیک خود در بیت‌المقدس خودداری کنند. تأکید بر لزوم پایبندی همه کشورها به ۱۰ قطع‌نامه پیشین شورا درباره تثبیت وضعیت قدس که در آنها حاکمیت اسرائیل بر بیت‌المقدس رد شده و اجتناب از هر اقدامی مغایر با این قطع‌نامه‌ها از دیگر نکات پیش‌نویس مذکور بود. در پیش‌نویس همچنین خواسته شده بود روندهای منفی که راه‌حل دوکشور را به خطر انداخته، معکوس شود. این پیش‌نویس بر مبنای حقوق بین‌الملل که قدس شرقی را به عنوان پایتخت کشور فلسطین به رسمیت شناخته و اراضی تحت کنترل اسرائیل در ورای مرزهای ۱۹۶۷ را اراضی اشغالی می‌داند، تنظیم شده بود.

رأی مثبت ۱۴ عضو شورا به این پیش‌نویس تحول مهم دیگری بود که عمق مخالفت جامعه جهانی با سیاست خارجی ترامپ را نشان داد. تا آنجا که نماینده آمریکا در سازمان ملل بعد از این جلسه گفت: «آنچه امروز در شورای امنیت شاهد بودیم یک فحش بود؛ فحشی که هرگز فراموش نخواهد شد».

عکس: Reuters

اعتراض‌ها در اقلیم کردستان عراق برای سومین روز متوالی ادامه داشت

اقلیم در آتش

حدود سه ماه پس از همه‌پرسی جنجالی اقلیم کردستان عراق، این منطقه روزهای ناآرامی را پشت سر می‌گذارد. ناامیدی ناشی از ناکامی استقلال در کنار وضعیت نابسامان اقتصادی این منطقه هزاران معترض را به خیابان‌های شهرهای بزرگ این منطقه کشانده است. اعتراضاتی که تاکنون به کشته‌شدن دست‌کم پنج نفر و زخمی‌شدن حدود ۲۰۰ نفر منجر شده است. روز گذشته و یک روز پس از کشته‌شدن پنج نفر از معترضان، سلیمانیه، دومین شهر بزرگ اقلیم کردستان و مرکز اعتراضات روزهای اخیر، وضعیتی کاملا امنیتی به خود گرفت. آن‌طور که خبرگزاری فرانسه گزارش داده، پلیس ضد شورش زره‌پوش و نیروهای نظامی مسلح شهر را قرق کرده‌اند و ماشین‌های آب‌پاش و تانک‌های نظامی در تمامی خیابان‌های اصلی این شهر مستقر شدند. در شهر رانیا، واقع در ۱۳۰کیلومتری شمال سلیمانیه، جایی که پنج نفر از معترضان روز سه‌شنبه کشته شدند، معترضان با وجود حضور گسترده نیروهای امنیتی برای سومین روز متوالی به خیابان‌ها آمدند. اعتراضات از روز دوشنبه و با حمله معترضان به مقر هر پنج حزب سیاسی منطقه و دفاتر نهادهای امنیتی در استان سلیمانیه آغاز شد. این اعتراضات روز گذشته هم ادامه داشت. به گفته یاسین عبدالله، فعال مدنی کرد، تظاهرکنندگان به دفاتر جنبش تغییر، گروه اسلامی و جنبش اسلامی کردستان در این شهر حمله کردند. آن‌طور که این فعال مدنی گفته: مسئولان این احزاب پرچم‌های احزاب را پایین آورده و دفاتر این احزاب را به صورت مسالمت‌آمیز برای احترام به تظاهرکنندگان تخلیه کردند. این منبع ادامه داد: تظاهرکنندگان خواستار تخلیه شهر از نیروهای امنیتی و تحویل نیروهایی شدند که در کشتار غیرنظامیان دست داشتند. در همین حال به گزارش رویترز، به نقل از منابع نزدیک به جنبش گوران (تغییر)، این جنبش که یکی از مهم‌ترین احزاب مخالف در اقلیم کردستان است، وزرای خود را از حکومت اقلیم کردستان عراق خارج کرده و یوسف محمد، سخنگوی پارلمان اقلیم، از این حزب نیز از سمت خود استعفا داده است. جنبش اسلامی کردستان (کمال)، یکی دیگر از احزاب اپوزیسیون که حضور کم‌رنگ‌تری در پارلمان این منطقه دارد، نیز از دولت خارج شد.

ریشه‌های بحران

علاوه بر خشم مردم از تنش رو به فزونی اربیل و بغداد در پی همه‌پرسی ناکام ماه سپتامبر، معترضان در اعتراض به فساد فراگیر دولتی، تأخیر در پرداخت دستمزدها و شکست دولتمردان در فراهم‌کردن خدمات ابتدایی به خیابان‌ها آمده‌اند. برخی مردم این منطقه بر این باورند که فساد در بالاترین سطوح مقامات کرد، به‌ویژه مقامات دو حزب حاکم، تهدیدی بزرگ است برای بقای منطقه کردستان که از سوی دولت عراق تهدید می‌شود. اوایل ماه جاری میلادی قباد طالبانی، معاون نخست‌وزیر حکومت اقلیم کردستان اذعان کرد که حکومت اقلیم در حل مسئله فساد که بر همه نهادهای کلیدی تأثیر گذاشته، ناکام مانده است. این در حالی است که پیش‌تر اعلام شده بود اصلاحاتی در راستای مبارزه با فساد در جریان است. یکی از زمینه‌های اصلی فساد که خشم مردم را به دنبال داشته، سیلی از حقوق‌بگیران حکومت اقلیم کردستان عراق است که چیزی حدود یک‌میلیون‌و ۲۴۹ نفر را شامل می‌شود. بر اساس گزارش برخی رسانه‌های کردی از جمله روداو، بسیاری از این افراد کارمندان در سایه نام گرفته‌اند که بدون آنکه کاری کنند، دستمزد دریافت می‌کنند. این افراد به این دلیل حقوق دریافت می‌کنند که احزاب حاکم می‌خواهند آنها را همچنان به خود وفادار نگه دارند. اقلیم کردستان از آغاز سال ۲۰۱۴ به دلیل کاهش بودجه دولت عراق، کاهش قیمت نفت، جنگ علیه گروه داعش و همچنین فساد مالی سیاست‌مداران این منطقه با بحران اقتصادی روبه‌روست. این بحران پس از همه‌پرسی استقلال کردستان در روز ۲۵ سپتامبر عمیق‌تر شد. همه‌پرسی فوق با وجود مخالفت دولت مرکزی و کشورهای خارجی توسط مسعود بارزانی، رئیس اقلیم کردستان و رهبر حزب دموکرات کردستان برگزار شد. اکثریت بالای مردم کردستان به این همه‌پرسی «آری» گفتند اما نیروهای نظامی بغداد با کمک افراد حشد شعبی به سمت کردستان پیشروی کردند و منطقه نفت‌خیز کرکوک را که از سه سال پیش در دست کردها بود، به تصرف خود درآوردند و به این ترتیب نیمی از درآمد نفتی اقلیم کردستان کاهش یافت. دولت مرکزی همچنین مانع از پروازهای بین‌المللی به دو فرودگاه کردستان شده و به همین دلیل بسیاری از شرکت‌های خصوصی کردی و خارجی مجبور به تعطیلی شده‌اند.

بیانیه حزب دموکرات کردستان

گرچه مردم حزب دموکرات کردستان عراق را مقصر اصلی این وضعیت می‌دانند اما اعتراض‌ها به این حزب محدود نمی‌شود و دفاتر هیچ‌کدام از پنج حزب سیاسی اصلی اقلیم از اعتراضات در امان نمانده‌اند. خشونت‌ها و کشته و زخمی‌شدن ده‌ها نفر در اعتراضات روزهای اخیر موجب نگرانی دولت مرکزی شده و حزب دموکرات کردستان هم با وجود مشروع‌دانستن حق اعتراض مردم، خشونت‌ها و تظاهرات مسلحانه را محکوم کرده است. روز گذشته حزب دموکرات کردستان عراق با انتشار بیانیه‌ای درباه اعتراضات چند روز اخیر کردستان از مردم این منطقه خواست «مسئولانه» علیه «اقدامات غیرقانونی که سبب تهدید کردستان و حکومت دموکراتیک آن می‌شود»، عمل کنند. حزب دموکرات کردستان عراق در اطلاعیه خود برخی از معترضان را کسانی عنوان کرد که قصد دارند جمعیت را به سمت خشونت بکشند. در این اطلاعیه آمده است: «اعمال و اظهارات این افراد موجب تضعیف شخصیت مدنی تظاهرات شده و آن را به تظاهرات مسلحانه تبدیل کرده است. همچنین روشن است که شورشگران دفاتر حزب دموکرات کردستان را هدف قرار داده‌اند». حزب دموکرات از نیروهای امنیتی خواسته است وظیفه خود را در حفاظت از جان و مال کسانی که در ساختمان‌های حزبی یا دولتی به سر می‌برند، انجام دهند.

بازداشت بنیان‌گذار جنبش نسل نو

هم‌زمان با ادامه اعتراض‌ها، سه‌شنبه‌شب نیروهای امنیتی کردستان بنیان‌گذار یک جنبش اعتراضی را به اتهام تحریک‌کردن معترضان در فرودگاه بازداشت کردند. به‌گفته یکی از رهبران جنبش اعتراضی «نسل نو» که اول ماه اکتبر تأسیس شد، شاسوار عبدالوحید، بنیان‌گذار این جنبش و همسرش در فرودگاه و در زمان بازگشت از لندن بازداشت شدند. نیروهای امنیتی همچنین پخش برنامه‌های شبکه تلویزیونی ان‌آرتی را متوقف کردند، شبکه‌ای کردی‌زبان که عبدالوحید در سال ۲۰۱۱ تأسیس کرده بود و دو ماه پیش آن را فروخت.

واکنش رئیس جمهوری عراق

رئیس‌جمهور عراق با استقبال از اعلام آمادگی دولت مرکزی و اقلیم کردستان عراق برای آغاز گفت‌وگویی فوری جهت حل مشکلات موجود میان آنها، بر لزوم تلاش جدی برای حل مشکل حقوق‌های به‌تعویق‌افتاده کارمندان و کارگران در اقلیم تأکید کرد. فؤاد معصوم، رئیس‌جمهور عراق در بیانیه‌ای با تأکید بر لزوم تلاش جدی و فوری برای حل مشکل پرداخت حقوق‌های به‌تأخیرافتاده کارمندان و کارگران در اقلیم کردستان عراق و حل مشکلات اساسی که ساکنان اقلیم در حال حاضر با آن مواجه هستند، خویشتن‌داری، پایبندی به قانون و آسیب‌نرساندن به ساختمان‌های دولتی و دفاتر احزاب را از تظاهرکنندگان در این اقلیم خواستار شد. معصوم با استقبال از اعلام آمادگی بغداد و اربیل برای آغاز گفت‌وگویی فوری برای حل مشکلات موجود میان خود، بر عزمش برای ادامه رایزنی‌ها جهت تقویت تفاهم ملی و دستیابی به راه‌حل‌های لازم برای بحران میان اربیل و بغداد بر اساس قانون اساسی و قطع‌نامه‌های دادگاه فدرال تأکید کرد. حیدر العبادی، نخست‌وزیر عراق هم از مسئولان اقلیم کردستان خواست به تظاهرات مسالمت‌آمیز احترام بگذارند. حیدرالعبادی در ادامه تأکید کرد در صورت تعرض به هر شهروندی در اقلیم، دولت مرکزی هرگز دست‌بسته نخواهد ماند. این در حالی است که روزنامه عربستانی عکاظ روز گذشته مدعی شد که نخست‌وزیر عراق چندین گزینه را برای بستن پرونده اقلیم کردستان بررسی می‌کند که از جمله این گزینه‌ها، انحلال دولت اقلیم کردستان است.

رقابت شانه‌به‌شانه احزاب سیاسی برای انتخابات کاتالان

بازگشت تنش به کاتالونیا

اگر تا چندماه پیش نام کاتالونیا بیشتر تداعی‌گر تیم پرطرفدار بارسلونا بود، در ماه‌های اخیر این منطقه بیشتر با بحث جدایی‌طلبی گره خورده است. بااین‌حال به نظر می‌رسد شوروشوقی که به‌واسطه برگزاری همه‌پرسی استقلال در این منطقه به پا شده بود، با مخالفت دولت مرکزی اسپانیا و دستگیری تنی چند از مقامات سیاسی طرفدار استقلال، تا حد زیادی آرام گرفت. البته نزدیک‌شدن به زمان برگزاری انتخابات محلی باعث شده تا بحث جدایی بار دیگر در این منطقه داغ شود. مردم کاتالونیا امروز در حالی پای صندوق‌های رأی خواهند رفت که نظرسنجی‌های صورت‌گرفته نشان می‌دهد دو حزب طرفدار و مخالف استقلال، شانه‌به‌شانه یکدیگر حرکت می‌کنند. این مسئله نشان از آن دارد که بحران سیاسی در این منطقه هنوز پایان نیافته و آرامش ماه‌های گذشته بیشتر شبیه به آتشی زیر خاکستر است.

رهبری از زندان و از تبعید

حرف‌های کارلس پوجدمون، رئیس برکنارشده کاتالان نیز مهر تأییدی بر همین تنش سیاسی است. او اعلام کرده که در صورت پیروزی جدایی‌طلبان در انتخابات، دولت مرکزی اسپانیا باید از او و دیگر جدایی‌طلبان رفع اتهام کند. نکته جالب درباره انتخابات پارلمانی امروز در کاتالونیا این است که از دو صحنه‌گردان اصلی اردوگاه جدایی‌طلبان، یک نفر در زندان بوده و دیگری در تبعیدی خودخواسته به‌سر می‌برد. بعد از انحلال دولت و پارلمان محلی کاتالونیا به دستور ماریانو راخوی، نخست وزیر اسپانیا در ماه اکتبر، متعاقبا حکم بازداشت پوجدمون و ۱۳ نفر از دیگر سیاست‌مداران طرفدار استقلال از جمله اوریل جونکراس، معاون او صادر شد. درحال‌حاضر، کارلس پوجدمون در تبعیدی خودخواسته در بلژیک به‌سر می‌برد. اوریل جونکراس نیز از زندان حزب نوظهور چپ جمهوری‌خواه کاتالان را رهبری می‌کند.

در واقع از همان ماه اکتبر که دولت اسپانیا به‌صورت مستقیم اداره امور کاتالان را در دست گرفته، وعده برگزاری انتخابات زودهنگام برای تعیین تکلیف دولت محلی در این منطقه را داده بود. تا روز گذشته نظرسنجی نشان می‌داد حزب «چپ جمهوری‌خواه» طرفدار استقلال با به‌دست‌آوردن ۳۳ کرسی اندکی از حزب لیبرال «سیاداداونوس» (شهروندان) که مخالف جدایی از اسپانیا است، پیشی گرفته است. در رده سوم نیز حزب آقای پوجدمون با احتمال به‌دست‌آوردن ۲۷ کرسی قرار دارد. با این شرایط، بار دیگر اکثریت پارلمان کاتالونیا به‌دست جدایی‌طلبان خواهد افتاد که این می‌تواند به معنای بازگشت تنش به روابط این منطقه و دولت مرکزی باشد. به نظر می‌رسد سرنوشت انتخابات امروز را جوان‌ها یا به‌عبارت دقیق‌تر نسل هزاره میلادی رقم خواهند زد که در زمره هواداران آتشین استقلال کاتالونیا قرار دارند. نسل هزاره متولدان دهه‌های ۱۹۸۰ تا سال‌های ابتدایی دهه ۲۰۰۰ را در برمی‌گیرد. این در حالی است که آنها سال‌ها بعد از دوران تاریک و خونین حکومت دیکتاتوری ژنرال فرانکو به‌دنیا آمده‌اند؛ همان دورانی که به نظر می‌رسد بهترین بهانه و دلیل را به جدایی‌طلبان می‌دهد. پیش‌تر نیز یک نظرسنجی در کاتالونیا نشان داد بیش از نیمی از افراد ۱۸ تا ۳۴ساله به جدایی از اسپانیا رأی می‌دهند.

سیاست انشقاق

بااین‌حال از نظر بورخا لاشراس، پژوهشگر شورای اروپایی روابط خارجی، کاتالونیا درحال‌حاضر جامعه‌ای به‌شدت چندپاره است که نتایج انتخابات پنجشنبه نیز نمی‌تواند کمک زیادی به ترمیم شکاف‌های آن بکند. البته مسئله انشقاق فقط به تنش میان مخالفان و طرفداران استقلال ختم نشده و حوادث اخیر باعث ایجاد انشقاق‌ها و صف‌آرایی‌هایی جدی در خود احزاب جدایی‌طلب نیز شده است. اوریل جونکراس اخیرا با انتقاد از تبعید خودخواسته پوجدمون، او را متهم کرده که حاضر نبوده تا با عواقب تصمیمات خود روبه‌رو شود. از دیگر سو و در جریان مناظره‌های انتخاباتی، اینس آریمادیس، از چهره‌های مخالف جدایی، سیاست‌مداران جدایی‌طلب را به نابودی کاتالونیا متهم کرد. کاتالونیا تا پیش از درگیری‌ها و تنش‌های اخیر با دردست‌داشتن یک‌پنجم اقتصاد اسپانیا، به‌عنوان موتور اقتصادی این کشور شناخته می‌شد. البته با نزدیک‌شدن به زمان همه‌پرسی استقلال و افزایش ابهامات درباره آینده این منطقه، شمار زیادی از شرکت‌ها تجاری بزرگ تصمیم گرفتند دفاتر مرکزی خود را از این منطقه به دیگر شهرهای اسپانیا، از جمله مادرید منتقل کنند که یک ضربه مهم به اقتصاد این منطقه وارد آورده است. البته همین بحث اقتصادی، عامل و دلیل اصلی تحرک جدایی‌طلبان بوده است. از نظر آنها میزان ثروتی که کاتالونیا برای اسپانیا تولید می‌کند، با بودجه دولتی این منطقه تناسب ندارد؛ البته بحران مالی که از سال ۲۰۰۸ گریبان اقتصاد جهانی را گرفته است نیز در افزایش میزان نارضایتی‌ها در این منطقه بی‌تأثیر نبوده است. در واقع بسیاری از جوانان کاتالونیایی از مشکل بی‌کاری گلایه دارند و فکر می‌کنند که با استقلال این منطقه و متمرکزشدن درآمدها، اوضاع اشتغال نیز بهبود خواهد یافت.

خبر

۹۰۰۰ کشته؛ بهای رهایی موصل از چنگ داعش

● طرف‌های درگیر در جنگ موصل آماری درباره تلفات آن منتشر نکرده‌اند، اما به‌گفته منابع محلی، در ۹ ماه جنگ برای آزادی این شهر هزاران نفر از مردم عادی جان خود را از دست دادند؛ حدود ۱۰ بار بیشتر از آماری که منابع رسمی اعلام کرده‌اند. به گزارش «دویچه‌وله»، نیروهای ائتلاف به رهبری آمریکا شهر موصل را از هوا بمباران کردند تا راه برای پیشرفت نیروی زمینی ارتش عراق باز شود. تروریست‌های داعش از درون شهر با تمام نیرو برای حفظ تسلط خود بر شهر می‌کوشیدند. موصل از اکتبر ۲۰۱۶ تا ژوئیه ۲۰۱۷ صحنه جنگ و گریز خونین بود، در میدانی که مردم عادی شهر نیز در آن زندگی می‌کردند. خبرگزاری «آسوشیتدپرس» از منابع مدنی و نهادهای غیردولتی به آماری تقریبی دست یافته که بسی بالاتر از ارقام رسمی است. برای نمونه نیروهای ائتلاف بین‌المللی فقط مسئولیت قتل ۳۲۶ نفر را قبول می‌کنند، درحالی‌که یک نهاد مستقل حقوق بشری که ارقام خود را در اختیار خبرگزاری یادشده قرار داده، می‌گوید حملات هوایی به موصل بسیار شدید بوده و دست‌کم سه‌هزارو ۲۰۰ نفر قربانی گرفته است. براساس فهرستی که از سوی سازمان‌های مدافع حقوق بشر در اختیار آسوشیتدپرس قرار گرفته در نبردهای موصل برای رهایی این شهر از چنگ داعش، نام ۹ هزارو ۶۰۶ نفر ذکر شده است. به این رقم باید شمار کسانی را افزود که شناسایی نشده یا هنوز زیر آوار مدفون هستند. از حدود ۱۰ هزار نفری که شناسایی شده‌اند، نزدیک یک سوم آنها در بمباران هوایی نیروهای آمریکایی یا حملات ارتش عراق جان خود را از دست داده‌اند. بنا به گفته نهادهای محلی، با شدت‌گرفتن حملات هوایی به موصل، شمار قربانیان در شهر نیز روزبه‌روز بالاتر رفت؛ به‌عبارت‌دیگر بسیاری از مردم به دست کسانی کشته شدند که برای رهایی آنها از چنگ داعش آمده بودند. هنگامی که نیروهای داعش در ۲۰۱۴ بر موصل مسلط شدند، به اعمال وحشیانه زیادی دست زدند که بیشتر رنگ مجازات شرعی داشت؛ مانند سنگسار یا سربریدن به اتهام ارتکاب گناهان کبیره و جرائم شرعی. تا پیش از بحران موصل، در این شهر بیش از یک میلیون نفر زندگی می‌کردند. با آغاز درگیری‌ها عده زیادی شهر را ترک کردند و به اطراف گریختند، اما باز صدها هزار نفر از اهالی شهر در میان جبهه‌های پرخطر گرفتار شدند و هر روز قربانی دادند.